

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Jenny Hertz
0171-626298
jenny.hertz@enkoping.se

Teknisk nämnd

Taxor och avgifter för Vatten- och avloppsverksamheten

Brukningavgift

Brukningavgiften ska täcka kostnader för planering, drift och förnyelse av VA-verken samt planering, drift, underhåll och förnyelse av distributionsnätet samt skyddet av hela VA-anläggningen.

Nödvändig taxeökning med anledning av lagkrav och för att verksamheten ska säkerställa VA-anläggningarnas status

Nedan följer en översiktlig beskrivning av analyserna som legat till grund för förslagen till förändringar för brukningavgifterna i vatten- och avloppstaxan till år 2025.

Till år 2025 föreslås en höjning av brukningavgiften med 29 % jämfört med 2024 års nivåer. Detta innebär en höjning från 11 011 kronor per år till 14 204 kronor per år för en normal villa (typhus A). Medelvärdet för en normal villa i Enköpings kommun 2023 var 10 291 kronor per år jämfört med riket 8 695 kronor per år. För 2024 finns ännu ingen sammanställning över riksgenomsnittet.

Ökning av brukningavgifter år 2025 med 29%, 2026 med 20% och 2027 med 9% är nödvändigt för att hantera underskott år 2023 och 2024 samt kostnadsökningar.

VA-avgifter ska täcka kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-verksamheten i kommunen. Fördelningen av avgifterna skall ske utifrån vad som är skäligt och rättvist enligt den så kallade nyttoprincipen med en social kostnadsfördelning.

Analys av utveckling brukningavgift

Tidigare föreslagen VA-taxa för år 2023 och 2024 tog inte höjd för de kostnadsökningar som skett inom branschen till följd av omvärldsläget, där ökad inflation och räntekostnader påverkat stort. Höjning av VA-taxan är därmed aktuell för att ta höjd för de kostnadsökningarna.

VA-verksamheten är en lagstyrd verksamhet. Överskott och underskott av avgiftsuttaget regleras över en treårsperiod i enlighet med Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Underskott som genereras måste återställas. Taxan ska finansiera nödvändiga kostnader, om inte skattemedel ska finansiera eventuellt underskott. Eftersom självkostnadsprincipen gäller, behöver taxan höjas i enlighet med det underuttag som generat underfinansiering av VA-verksamheten år 2023 och även budgeterat för 2024.

Underskottet år 2023 var 16,9 miljoner kronor och enligt budget för 2024 är underskottet 25,5 miljoner kronor. Om underskottet inte regleras via avgiftsuttag över en treårsperiod så måste skattekollektivet finansiera underskottet i VA-verksamheten.

Föreslagen VA-taxa tar även hänsyn till kostnader som kommer av lagstiftning för en robust och trygg dricksvattenförsörjning, ändamålsenlig avloppshantering, men även tillväxtmål och för att upprätthålla en god service till abonnenterna. Nödvändigt är en kommande taxeökning med anledning av lagkrav och för att verksamheten ska säkerställa statusen av VA-anläggningar.

Kostnadsdrivande omvärldspåverkan har genererat underskott för VA-verksamheten, med anledning av att man inte kunnat förutspå främst ökad ränta och inflation. Ökade fasta kostnader för kemikalier, markhyror, bränsle, energi, utrustning, material och tjänster har dessutom påverkat VA-verksamhetens utfall kraftigt negativt 2023 och förutspås vara fortsatt aktuellt framgent. Kostnadsökningar som varit på mellan 30-200%, exempelvis har VafabMiljö AB höjt priserna för behandling av avfall med 200%, behöver beaktas i framtida VA-taxeutveckling för att verksamheten ska leva upp till ekonomiska lagkrav.

Stor osäkerhet råder dessutom kring räntesatser och inflationspåverkan.

Bakgrunden till taxehöjningen är också att verksamheten den kommande 10-årsperioden står inför stora investeringar i generationsprojekt. De flesta av VA-verksamhetens investeringar grundar sig i lag- och myndighetskrav, leveranssäkerhet till abonnenter samt risken att driften annars påverkas av

mycket kostsamma följd effekter eller en ökad ambitionsnivå. Utöver lag- och myndighetskrav bygger VA-investeringar på reinvesteringar och nybyggnation med anledning av Enköpings kommuns tillväxt.

Hantera kostnadsutveckling

Verksamheten arbetar med besparingar i den mån det är möjligt. Sparbeting inom verksamheten finns och organisationen har uppmanats till återhållsamhet. Utmaningen för verksamheten är att de stora kostnadsökningarna beror på ökade räntekostnader på grund av högre räntor för verksamhetens låneskuld och att inflation påverkar verksamhetens inköp. Detta är kostnader som i liten omfattning kan påverkas av verksamheten.

Det pågår dock besparingsarbete för att minimera kostnaderna för påverkbara kostnader, så som exempelvis försiktighet och förskjutning i tid vid rekryteringar. Investeringsprojekten ser över vilka förändringar som kan ske i projekten för att förbättra kassaflödet och på så sätt sänka räntekostnader.

Största kostnaderna är icke påverkbara, vilket är utmaningen för verksamheten då finansiering av kostnaderna behöver ske genom höjda taxor. Genom höjda taxor ökar verksamhetens intäkter och verksamheten skapar en budget i balans.

Omvärldspaning

Taxeprognosen för brukningsavgiften är beräknad att klara tillväxt enligt gällande översiktsplan, nyinvesteringar och underhållsskuld, framtida underhåll och inflation samt nuvarande räntenivåer. Nedan redovisas utvecklingen av brukningsavgiften i Enköpings kommun och i jämförelse med andra kommuner för typhus A (normal villa).

Taxeutveckling brukningsavgiften för ett typhus A i kronor per år beskrivs i tabellen nedan.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
--	------	------	------	------	-------------	------	------

Taxe- utveckling	4,0%	3,0%	5,0%	7,0%	29%	20%	9,0%
Brukningsavg. Typhus A villa kr/år	9 515	9 802	10 291	11 011	14 204	17 045	18 579

Jämförelse av bruksavgifter per år mellan kommuner för typhus A (2024) beskrivs i tabellen nedan.

OBS att statistik för riket inte finns framme för 2024 ännu

Kommun	Håbo	Heby	Uppsala	Eskilstuna	Strängnäs	Västerås	Enköping	Hela riket (median OBS 2023)
Årskostnad Typhus A	14 466 kr	11 506 kr	8 734 kr	7 821 kr	10 987 kr	9 199 kr	11 011 kr	8 695 kr
Höjning under 2024	32 %	15 % + 30% from 1 april	28 %	10 %	22%	15 %	7 %	

Taxehöjningarna sett i ett VA-branschsammanhang

Behovet av taxehöjningen behöver dessutom ses mot bakgrund av de förändringarna som sker inom VA-Sverige utifrån högre och skärpta lagkrav och åldrande anläggningar. För Enköpings kommun behövs stora reinvesteringar. Framgent behöver pausad satsning på distributionsnätet återupptas och fortlöpa. Detta med anledning av anläggningens status och för att minska onödiga nyinvesteringar med anledning av kapacitet. Satsningarna ska väljas för att göra mest effekt, men krävs för leveranssäkerheten, för att förhindra akuta kostsamma insatser och översvämningsärenden, för att upprätthålla god förnyelsetakt och inte skapa skuld gentemot kommande generationer. Satsningar krävs också för att förnya distributionsnätet i samband med övrig stadsutveckling inom

Enköping. Fokus är att förhindra och minska miljöpåverkan (bräddning och dagvattenhantering), minska mängden odebiterbart dricksvatten samt att säkerställa en robust och säker VA-leverans.

Vid en jämförelse av avloppsrening och dricksvattenproduktion i kommunerna med högst respektive lägst taxa för en normalvilla syns ett tydligt mönster. Över hälften av kommunerna i kategorin lägst taxa får avloppet renat och/eller dricksvattnet producerat i större anläggningar, ofta genom gemensamma regionala bolag. Detta ger betydande skalfördelar och därmed lägre kostnader. De stora regionala verken finns främst där det finns förutsättningar för samordnad produktion, det vill säga i storstadsregionerna. Även utan regionala verk kan det finnas skillnader, beroende på bebyggelsestruktur. En storstadskommun innebär sannolikt att det finns ett ökat antal invånare som bor i fler flerbostadshus jämfört villabebyggelse, vilket ökar antalet hushåll som delar på VA-kollektivets kostnader, men också med anledning av sannolikt kortare ledningssträckor per fastighet. Detta påverkar också möjlighet till lägre VA-taxa.

Skärpta lagkrav för både dricksvatten och avlopp

Under de senaste åren har miljökraven för avloppsrening och krav på säkerhetshöjande åtgärder för dricksvatten skärpts. Enköpings dricksvattenproduktion och avloppsrening kommer inte kunna leva upp till dessa skärpta lagkrav och rekommendationer, varför stora investeringar behöver göras för att klara dagens och morgondagens krav. På grund av detta så pågår anläggandet av ett nytt avloppsreningsverk samt planeringsarbete för en ny dricksvattenförsörjning. Denna investeringsvolym ligger med som beräkningsunderlag till föreslagen taxeökning 2025 och taxeutvecklingsprognos 2025-2034.

Renoveringsbehov på dricksvatten- och avloppsreningsanläggningar

En annan anledning till den föreslagna taxehöjningen är ett stort renoveringsbehov som finns på vatten- och avloppsanläggningarna. Både avloppsreningsverk och pumpstationer är gamla och slitna och behöver renoveras. Sedan 2015 finns en översiktlig planering för detta renoveringsbehov som sträcker sig över en 10-årsperiod. Planeringen innebär årliga reinvesteringar i befintliga anläggningar för att förlänga

deras livslängd. I vissa fall kommer det också krävas nyinvesteringar för att hantera denna underhållsskuld. I kommunens långtidsinvesteringsplan finns knappt 100 miljoner kronor med för denna typ av reinvesteringar. Denna investeringsvolym ligger med som beräkningsunderlag till föreslagen taxeökning 2025 och taxeutvecklingsprognosen 2025-2034.

Förnyelse på distributionsnätet

Framgent behöver pausad satsning på distributionsnätet återupptas och fortlöpa. Detta med anledning av anläggningens status, för att förebygga översvämningar, för att minska onödiga nyinvesteringar med anledning av kapacitet, minska mängden odebiterbart dricksvatten samt att säkerställa en robust och säker VA-leverans.

Arbetet med att ta fram en VA-saneringsplan har inletts. VA-sanering innebär att se till att det endast är spillvatten som är kopplat till spillvattennätet. I dagsläget är mycket dagvatten kopplat till spillvattennätet, vilket ökar mängden vatten som kommer in tillreningsverket. Detta påverkar risk för översvämningar för fastighetsägare. Många spillvattenledningar är dessutom otäta, vilket också ökar flödet av vatten. Höga flöden till reningsverket försämrar reningseffekten och kan till och med slå ut det biologiska reningssteget helt. Dessutom försämrar kapaciteten på spillvattennätet. I kommunens långtidsinvesteringsplan finns cirka 550 miljoner kronor med för denna typ av investeringar. Denna investeringsvolym ligger med som beräkningsunderlag till föreslagen taxeökning 2025 och taxeutvecklingsprognosen 2025-2034.

Krav på dagvattenhantering

Enköping har varit framstående både ur ett nationellt och internationellt perspektiv vad gäller dagvattenrening i kommunens vattenparker på Korsängen och Paddeborg. Trots detta finns fortsatt stort behov av dagvattenåtgärder för att klara lagkraven inom detta område kopplat till kommunens vattenstrategiarbete och antagna styrdokument kopplat till dagvatten. Kommunen behöver satsa för att minska risken för otroligt dyra samhällskonsekvenser när det blir översvämningar. VA-verksamheten behöver bekosta VA-kollektivets del av dagvattenanläggningar som byggs för att hantera det kommunala behovet av att hantera dagvatten. Arbetet behöver ske i nära samarbete med skattekollektivet, för synkad planering och finansiering.

I kommunens långtidsinvesteringsplan finns 12 miljoner kronor med för denna typ av investeringar. Denna investeringsvolym ligger med som beräkningsunderlag till föreslagen taxeökning 2025 och taxeutvecklingsprognosen 2025-2034.

Analys anläggningsavgiften

Anläggningsavgifterna föreslås höjas med 6,5 % (KPI).

Analys av om anläggningsavgiften till fullo täcker de investeringskostnader som uppkommer vid anslutning av nya fastigheter kommer att ske under 2024. Anläggningsavgifterna ska justeras för att täcka de nuvarande och kommande kostnaderna i planerade projekt. Om anläggningsavgifterna inte justeras motsvarande de faktiska kostnaderna, drabbar detta istället driftbudgeten och innebär ökad brukningsavgift. Det finns en risk för att så skett, vilket därmed också påverkat 2023 års resultat negativt.

Anna Johansson
VA-chef
Enköpings kommun
Namn

Jenny Hertz
Business controller
Enköpings kommun